

Tulevaisuus ei tapahdu – se tehdään

Työpajaohjaajan opas

1. Johdanto

Tämä opetusmateriaali on tuotettu Nuorten Akatemian, Dodon, Maan ystävien ja Luonto-Liiton yhteisessä Ilmari-hankkeessa ulkoasiainministeriön viestintä- ja globaalikasvatus sekä Eurooppa-tiedottamistuellla. Materiaali on suunniteltu käytettäväksi yläkouluissa noin 90 minuutin mittaisella oppitunnilla. Oppitunnin toteuttamiseksi käytettävissä tulisi olla jokaiselle oppilaalle kynä ja liimalappuja. Lisäksi luokassa tulee olla tietokone, videotykki ja äänentoistojärjestelmä. Tämän taustamateriaalin lisäksi käytössä on diaesitys, neljä lyhyttä videota sekä Kahoot-tietovisa.

2. Sisällys:

1. Johdanto
2. Sisällys
3. Tarinan käsikirjoitus
  - 3.1 Aloituspöytäkirja
  - 3.2 Bogotán uusi liikennejärjestelmä
  - 3.3 Interrail-matka Euroopassa
  - 3.4 Mummon syntymäpäiväpuhelu
  - 3.5 Nuorten ilmastoprojektit Suomessa
  - 3.6 Lopetus
4. Ilmarin tavoitteet
5. Tuntirunko
6. Tarinan taustoja ja käsittelyvinkkejä
  - 6.1 Aloituspöytäkirja ja Vennin esittely
  - 6.2 Kolumbia
  - 6.3 Eurooppa
  - 6.4 Mummon syntymäpäiväpuhelu
  - 6.5 Suomi
  - 6.6 Lopetus
7. Ilmarin rahoitus ja hallinto
8. Käytännön ohjeet kouluvierailijalle
  - 8.1 Kouluvierailutilauksen toteuttamisesta sopiminen
  - 8.2 Kouluvierailun kulku
9. Yhteystiedot

3. Tarinan käsikirjoitus

3.1 Aloitus ja esittelyt

Osion kesto: n. 20 min.

Moi kaikille, minun nimeni on xxxx ja olen täällä nyt muutaman suomalaisen ympäristöjärjestön edustajana. Muutoin elämässäni teen sitä ja tätä....

Mitä teidän opettajanne on sanonut, että tällä tunnilla tehdään?

Okei. Käytännössä me mietimme tulevaisuutta ja siihen liittyviä ratkaisuja. Ilmastonmuutostakin kyllä sivutaan. Tulevaisuus ei synny tyhjästä, vaan me muokkaamme sitä koko ajan teoillamme tässä hetkessä. Tällä tunnilla kuulette tarinoita eri puolilta maailmaa ja saatte niiden pohjalta miettiä ja kertoa heränneistä ajatuksista.

Eriyistä huomiota kiinnitetään siihen, että yritetään nähdä mitä kaikkia tulevaisuuteen vaikuttavia kiinnostavia ratkaisuja eri puolilla maailmaa on jo olemassa.

Kertokaa te kuitenkin ensin, keitä olette. Tehdään niin, että jokainen sanoo nimensä lisäksi jonkin Euroopan ulkopuolella olevan maan. Sen maan nimen pitäisi alkaa samalla alkukirjaimella kuin oma nimesi.

Minä aloitan, olen Pinja niin kuin Paraguay.

Hyvä, kiitos. Sitten suunnataan ajatuksia tämän tunnin aiheeseen, eli tulevaisuuteen. Miettikää hetki, mitä teille tulee mieleen sanasta tulevaisuus. Se voi olla ajatuksia siitä, mitä te haluatte isona tehdä tai missä haluatte asua, tuntuuko tulevaisuus ehkä onnelliselta tai jännittävältä tai pelottavalta, tai minkälaisia teknisiä vempaimia ajattelet maailman olevan täynnä tulevaisuudessa. Tai sitten nämä tulevaisuuteen liittyvät ajatuksenne voivat olla jotain aivan muuta.

Mieti 3 asiaa, jotka sinulle tulevat mieleen sanasta tulevaisuus. Se voi olla tunnekokemus, toive, vempain, henkilökohtainen tulevaisuutesi...

Mieti aikaa enintään kahdenkymmenen vuoden päähän, kun olet vähän yli kolmekymppinen. Kirjoita ajatuksesi ylös näille post-it-lapuille ja käy sitten liimaamassa ne tänne taululle. Voit jutella asiasta parisi kanssa jos haluat, tai sitten miettiä yksin.

Hyvä, palataan tähän myöhemmin.

Venni

Tämän tunnin päähenkilö on tässä [näyttää kuvan dialta]. Hänen nimensä on Venni ja hän on 16-vuotias nuori, joka on ysiluokalla koulussa. Hänellä on isovelji ja vanhemmat, joiden kanssa hän asuu. Myös Vennin mummo asuu lähellä Vennin kotia. Venni kuuntelee vapaa-aikanaan musiikkia ja viettää aikaa kavereidensa kanssa. Kesällä hän on menossa kesäleirille.

Nyt Venni on lähdössä matkalle tutustumaan erilaisiin ihmisiin, jotka ovat tehneet tulevaisuuden kannalta kiinnostavia ratkaisuja. Me reisaamme Vennin mukana ja juttelemme Vennin matkallaan tapaamien ihmisten kanssa.

Koska Venni on samanikäinen kuin te, luultavasti ajattelette monista asioista samaan tapaan kuin hän. Äsken te mietitte tulevaisuuteen liittyviä asioita. Heittäkääpä nyt muutamia ajatuksia siitä, mitä Venni ehkä miettii tulevaisuudesta. Mitä toiveita Vennillä on? (Keskustelua Vennin tulevaisuuskuvista pareittain ja yhdessä).

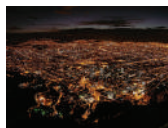
3.2 Bogotán uusi liikennejärjestelmä

Osion kesto: n. 15 min. Aikaa jäljellä 70 / 90 min.

Ensimmäiseksi Venni matkustaa ystävänsä Manuelin luo Kolumbian pääkaupunkiin Bogotáan. Bogotássa Venniä on vastassa hienot vuoristomaisemat. (Katsokaa tässä karttaa). Andien vuoristossa sijaitsevassa suurkaupungissa asuu yli 8 miljoonaa ihmistä.

(Tästä alkaa kuvasarja Kolumbiasta). Vennin katsellessa maisemia suhahtelee ohi jatkuvasti pyöräilijöitä omilla kaistoillaan. Venni ja Manuel hyppäävät kyytiin erikoispitkään TransMilenio-bussiin, joka näyttää vähän jättiläiskokoiselta tuhatjalkaiselta.

Kuvasarja
Kolumbia

“Bogotássa on monenlaisten bussien, metron, paikallisjunien ja pyöräteiden verkosto, jota käydään ihailmassa muista kaupungeista ympäri maailmaa”, Manuel kertoo. “Bogotá on kymmenessä vuodessa muutettu yhdestä maailman vaarallisimmista kaupungeista tosi siistiksi ja rauhalliseksi paikaksi, jossa on mukava asua”, Manuel selostaa. “Tämä kaikki on meidän entisen pormestarin Enrique Peñalosan työn ansiota.”

“Tänne on viime vuosina rakennettu satoja kilometrejä pyöräteitä ja monta uutta puistoa ja kirjastoja, joissa kaupunkilaiset voivat viettää aikaa. Ennen pyöräily oli aika vaarallista, kun ruuhkia oli hirveästi ja

ilmansaasteet yskitti, mutta nyt aika harva bogotalainen enää edes omistaa autoa, kun julkinen liikenne toimii sujuvasti ja pyöräväylät on hyvässä kunnossa”, Manuel kertoo. Venni kysyy Manuelilta, eikö tämäkään halua omaa autoa. “Ei mun kenelläkään kaverillakaan ole”, tämä vastaa. “Me tykätään pyöräillä. Autoilu täällä on hölmön hommaa, varsinakin kun tietää kaikki ne ongelmat joita se aiheuttaa.”

“Täällä Bogotassa on suuret tuloerot köyhien ja rikkaiden välillä”, Manuel selittää. “Ennen täällä pääsi liikkumaan vain autolla ja se oli ruuhkien takia hidasta. Pormestari Peñalosa haluaa että kaikki, köyhät ja rikkaat, voivat olla tasavertaisia kaupungissa. Se tarkoittaa mm. sitä, että kaikilla pitää olla mahdollisuus päästä liikkumaan paikasta toiseen helposti. Minun mielestäni tämä toteutuu täällä Bogotassa aika hyvin.” Sitten Manuel painaa bussin soittokelloa ja kysyy: *”Mennäänkö kahville?”* He hyppäävät bussista ja menevät pysäkin vieressä olevaan kahvilaan.

Kahvilassa Vennin käteen sattuu lehti, jossa on **seuraavanlainen kuva**. Kuva selittää, miten julkiseen liikenteeseen panostaminen muuttaa kaupunkia.

Jokaisessa kuvassa on sama joukko ihmisiä ja siinä esitetään kuinka paljon tilaa erilaiset kulkuneuvot vievät, kun ihmiset käyttävät niitä. Bussit ja polkupyörät vievät paljon vähemmän tilaa kuin yksityisautot ja vähentävät siten myös liikeneruuhkien määrää suurkaupungeissa.

Venni ei ole koskaan oikein uskonut, että kaupunkia voitaisiin muuttaa poliittisilla päätöksillä. Bogotassa niin on kuitenkin tehty. *“Meillä pormestarilla on paljon valtaa päättää asioista. Miten teillä Suomessa, voisiko teillä poliitikot saada aikaan tällöisen muutoksen?”* Manuel kysyy.

Mietitään tätä taas. (Keskustelua)

Minkälaisia asioita poliitikon on otettava huomioon päätöksenteossa?

Kuvitellaan, että poliitikko X (ajankohtainen poliitikko) päättää rakentaa keskelle luonnonsuojelualuetta Y (koululle läheinen luonnonsuojelualue) valtavan suuren, kultaisen kettupatsaan. Voiko poliitikko toteuttaa suunnitelmaansa? Mitä asioita hänen on otettava huomioon? Etene hoksauttamalla kuvasarjan mukaisesti.

- Lait, budjetti, markkinavoimat, äänestäjien mielipiteet, oman puolueen linjaukset, erilaiset etujärjestöt (mm. ammattiliitot)

Ketä poliitikko kuuntelee/uskoo tehdessään päätöksiä?

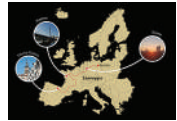
- Päätöksiä tehdessään poliitikot kuulevat useita tahoja, asiantuntijoita ja lobbareita

”Kuuntelisikohan poliitikko minuakin”, Venni mietiskelee pakatessaan tavaroita seuraavaa matkakohdetta varten.

3.3 Interrail-matka Euroopassa

Osion kesto: n. 15 min. Aikaa jäljellä 55 / 90 min.

Opettaja oli kertonut koulussa, että joka vuosi yhdelle Euroopan kaupungille jaetaan Green Capital -tunnustus hyvästä työstä ympäristön, talouden ja elämänlaadun parantamisen eteen. Venni päättää aloittaa matkansa Espanjan Vitoria-Gasteizista, joka on yksi Euroopan Green Capital kaupungeista. (*Katsokaa tässä karttaa*). Hän jatkaa matkaansa kahden muun tunnustuksen saaneen kaupungin, Ranskan Nantesin sekä Saksan Essenin, kautta Berliiniin. Berliinissä hän tapaa tanssija ja ilmastoaktivistiystävänsä Hennun.

NÄYTÄ TÄSSÄ KOHDASSA VIDEO 1! (*Videon käsikirjoitus on tässä siltä varalta, että tekniikka peittää ja joudut lukemaan tarinan itse. Vauraudu myös aukaisemaan videot Youtubessa.*)

VIDEO 1, Ilmastoaktivisti Henna.

”Terve! Minun nimi on Henna-Elise Selkälä ja mie oon Berliinissä asuva tanssitaiteilija ja tanssin opiskelija. Mie oon alunperin Rovaniemeltä kotoisin ja ympäristöaktivismi on ollu minun elämässä mukana jo monta vuotta, koska se on mulle tosi tärkeä sydämenasia.”

”Mie oon vasta tullu Ende Gelände -nimisestä hiilivoiman vastaisesta mielenosoituksesta. Se järjestettiin Berliinin ulkopuolella olevalla hiilikaivoksella, jonka nimi on Lusatian hiilikaivos, ja tää ruskohiilikaivos on yksi Euroopan suurimmista ja saastuttavimmista hiilikaivoksista. Me oltiin siellä melkein 4000 aktivistin kanssa ja kansalaistottelemattomuuden keinoin me sitten suljettiin hiilikaivoksen toiminta ja pysäytettiin melkein kokonaan kaikki junaraiteet, jotka tulee sinne hiilikaivokselle ja hiilivoimalalle, ja 48 h ajan hiilikaivos oli pysäytettynä.”

KESKEYTÄ VIDEO, OHJEISTA PARITYÖ JA AVAA KAHOOT

Nyt meillä on vuorossa pieni tietovisailu. Kuuntele ja katso taululta ohjeet loppuun ja toimi vasta sitten. Otatte kohta itsellenne parin naapurista ja istutte hänen viereensä. Toinen parista ottaa älypuhelimien esille ja siirtytte yhdessä seuraavalle sivustolle: Kahoot.it. Onko ohjeet

selvät? Voitte liikkua parin luo. Näppäilkää kankaalla näkyvä numero-koodi PIN-koodi kohtaan ja nimetkää ryhmänne ja pelaajanne. Ovatko kaikki valmiita? Nyt korvat tarkkana!

”Tää oli sen takia tosi tärkeä tempaus ja mielenosoitus, koska saksalaiset ja eurooppalaiset poliitikot eivät ole pitämässä niiden lupauksia ilmastonmuutoksen torjumisesta. Niillä edelleen pyörii hiilikaivokset; ne ei ole tehny tarpeeksi nopeita päätöksiä fossiilivoimaloiden sulkemiseksi.”

KAHOOT: 1. KYSYMYS

Hennu oli osoittamassa mieltään hiilikaivoksella. Miksi?

KAHOOT: 2. KYSYMYS

Mitä energiamuotoa hiilikaivoksista saadaan?

”Eräs toinen ilmastotapahtuma, johon mie osallistuin oli Pariisin ilmastokokous vuonna 2015. Sinne mie matkustin neljän muun tanssijan ja klovnin kanssa. Tämän ryhmän kanssa me sitten järjestettiin mielenosoutuksissa ja ilmastoneuvottelujen ulkopuolella erilaisia tempauksia sekä tanssien että klovnaten ilmaston puolesta ja ilmastorikoksia vastaan.”

”Mie osallistuin Pariisin ilmastoneuvotteluihin aktivistina sen takia, että meidän pitää nyt pystyä saamaan aikaan sellainen sopimus, jonka avulla ilmastokatastrofi voidaan estää. Mie menin sinne oman kehoni kanssa näyttämään, että hei, mie en hyväksy sitä, että tätä maapalloa ollaan jättämässä meidän lapsille tosi huonoon kuntoon. Mie haluan, että poliitikot tekee sellaisia päätöksiä, että me voidaan kaikki elää hyvällä, terveellä maapallolla myös tulevaisuudessa.”

KAHOOT: 3. KYSYMYS

Missä maanosassa ilmastoneuvottelut pidettiin vuonna 2015?

”Pariisin ilmastoneuvottelujen tavoitteena oli saada kaikki päättäjät yhteisen pöydän ääreen sopimaan siitä, että hei, miten me vähennetään päästöjä ympäri maailmaa niin, että ympäristökatastrofi estetään. Päästötavoitteissa on tärkeä huomioida se, kuinka paljon kukanenkin maa on päästöjä ilmakehään tuprutannut. Se tarkoittaa, että Suomella, Saksalla tai Iso-Britannialla on tosi paljon painavampi päästöreppu kuin esimerkiksi Intialla, Kenialla tai vaikka Nicaragualla.”

KAHOOT: 4. KYSYMYS

Mikä oli ilmastoneuvottelujen tarkoitus?

"Euroopan unionin rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja ilmasto-katastrofin pysäyttämisessä on ihan hirmu tärkeä. Se johtuu siitä, että teollistuminen lähti syntymään Euroopassa ja Euroopan unionin valti-oilla on melkein pä kaikista suurin päästötaakka harteillansa. Euroopan unioni on myös tosi tärkeä arvojohtaja eli Euroopan unionilla on suuri ja tärkeä vastuu viedä eteenpäin sellaisia päätöksiä, jotka hyödyttää koko meidän yhteistä maapalloa."

KAHOOT: 5. KYSYMYS

EU:n rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä on

"Pariisissa tehtiin monia hyviä päätöksiä, mutta Pariisin ilmastoneuvot-telujen tulos ei ole tarpeeksi voimakas. Sopimus ei tule pystyttämään ilmastonmuutosta; se on liian heikko. Tämän takia mie jatkan edelleen ilmastoaktivismia ja niin myös monet tuhannet, miljoonat ihmiset ympä-ri maailmaa ja mie kannustan ihan jokaista lähtemään mukaan ilmasto-aktivismiin omalla tavallansa."

"Mie olin Pariisissa sekä tanssijana että klovnina että tavallisena mielenosoittajana. Jokainen pystyy löytämään sen oman tapansa vai-kuttaa, mutta tärkeätä on, että vaikuttaa. Me ollaan niitä ihmisiä, jotka elää eläkeikänsä ja vanhuutensa sillä planeetalla, joka me ollaan luotu tänään."

KAHOOT: 6. KYSYMYS

Pariisin ilmastoneuvottelujen tulos oli

KAHOOT: 7. KYSYMYS

Pitäisikö nuoren vaikuttaa ilmastokatastrofin pysäyttämiseen?

Hennun kanssa juteltuaan Vennistä alkaa tuntua, että asioilla ja rat-kaisuilla, joita hän on nähnyt Kolumbiassa ja Euroopassa on isoja vai-kutuksia suureen tulevaisuuden kysymykseen, ilmastonmuutokseen. Venni on aiemmin ajatellut, että kukaan ei tee mitään ilmastonmuutok-sen pysäyttämiseksi.

3.4 Mummon syntymäpäiväpuhelu

Osion kesto: n. 15 min. Aikaa jäljellä 40 / 90 min.

Matkalla kohti pohjoista Venni muistaa, että hänen mummollaan on tänään syntymäpäivä. Mummo täyttää 85 vuotta. Venni soittaa mum-molle onnittelupuhelun.

NÄYTY TÄSSÄ KOHDASSA VIDEO 2! (Videon käsikirjoitus on tässä siltä varalta, että tekniikka peittää ja joudut lukemaan tarinan itse).

VIDEO 2

VIDEO 2, Maailmaa on muutettu ennenkin:

- "Haloo."* (mummo sanoo puhelimeen)
- "Moi mummo, mä täällä! Hauskaa syntymäpäivää!"* (Venni)
- No hei ja kiitos kiitos! Miten sinun matkasi on sujunut?*
- Tosi hyvin! Oon tavannut ihan mahtavia tyyppejä ja nähnyt tosi kiinnostavia juttuja!*
- Sepä hauskaa!*
- Oon miettinyt paljon. Oon alkanut vähän ajatella, että tulevaisuuteen voi ehkä vaikuttaa"*
- "No tottakai voi! Niin on aina tehty! Muistan hyvin sen ylpeyden, jolla minun mummoni kertoi ensimmäisestä kerrasta, kun hän sai äänestä eduskuntavaaleissa. Se tapahtui vuonna 1906 ja hän oli silloin 35-vuotias."*
- "Miksi hän niin vanha oli?"*
- "Sitä ennen naisilla ei ollut äänioikeutta. Monet ajattelivat, että joudutaan tuhon tielle, jos köyhät ja naiset saavat äänestä. Asia muuttui ensimmäisenä Uudessa-Seelannissa ja suomalaiset naiset saivat äänioikeuden kolmantena maailmassa. Se kuulemma oli suurelta osin kansalaisliikkeiden ansiota."*
- "Oho!"*
- "Nii-in. Sen jälkeen maailma on mullistunut kun päätettiin että kaikki pääsevät peruskouluun ja saavat terveydenhoitoa, vaikka se maksaa paljon. Nämä nyt ihan tavallisilta tuntuvat asiat olivat silloin valtavan suuria muutoksia."*
- "Hmmm, no voiko olla sitten niin, että ilmastonmuutos voitais jotenkin vielä torjua?"*
- "Et kai sinä ole ruvennut siellä matkoillasi uskomaan siihen ilmastonmuutokseen? Amerikassa ministeri sanoi ihan hiljan että se on hölynpölyä koko juttu, ei semmosta ole olemassakaan. Ilmasto on aina muuttunut, ei sille ihminen voi mitään tehdä. "*
- "Mummo! Tiedätkö sinä mitä ilmastonmuutos edes tarkoittaa?"*
- "No... se nyt on semmonen... jotain luonnonsuojelijoiden hömpötyksiä... en minä tiedä, mutta ei se meille se asia kuulu."*
- "Mutta mitä siinä tapahtuu? Jos et sinä mummo edes sitä tiedä, niin miten voit tietää pitääkö sille tehdä jotain vai ei? Justiin sanoit että maailmaa pitää muuttaa. Mummo nyt kuuntelet kun minä kerron mitä ilmastonmuutoksessa tapahtuu."*

Autetaanpa Venniä vastaamaan mummolleen. Mitä se ilmastonmuutos oikein tarkoittaa? (Keskustelua).

Miten ilmastomuutos syntyy?

Miten ilmastomuutos vaikuttaa ihmisten elämään?

Miten ilmastomuutosta voidaan hidastaa?

Miten ilmastomuutos syntyy?

- Ilmastomuutos on kasviuoneilmiön voimistumista
- Se syntyy, kun ilmakehään kertyvä suuri määrä kasviuonekaasuja estää lämmön normaalia poistumista ilmakehästä avaruuteen, jolloin planeetta lämpenee

Miten ilmastomuutos vaikuttaa ihmisten elämään?

- Äärimmäiset sääilmiöt (tulvat, kuivuus, myrskyt...)
- Ilmastopakolaiset
- Maataloustuotteiden saatavuuden ja hinnan vaihtelut (kuivuus)

Miten ilmastomuutosta voidaan hidastaa?

- Energia- ja materiaalitehokkuuden parantaminen
- Korvataan uusiutumattomia energianlähteitä uusiutuvilla
- Kulutuksen vähentäminen
- Korvataan energiasyöppöjä tuotteita (esim. eläinproteiini) energia-piheillä tuotteilla (kasviproteiini)

NÄYTÄ TÄSSÄ KOHDASSA VIDEO 2! Videon käsikirjoitus on tässä siltä varalta, että tekniikka pettää ja joudut lukemaan sen.

VIDEO 3, mitä ilmastomuutos tarkoittaa?

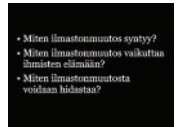
Ilmastomuutos tarkoittaa kasviuoneilmiön voimistumista. Luonnollisessa kasviuoneilmiössä osa maahan osuvasta auringon säteilystä jää lämmittämään planeettaamme ja osa heijastuu takaisin avaruuteen. Kasviuonekaasut, kuten hiilidioksidi, metaani ja dityppioksidi estävät lämmön normaalia poistumista ilmakehästä avaruuteen, jolloin planeetta lämpenee. Ilmaston lämpeneminen ei ole samanlaista maapallon eri osissa, ja ilmastomuutos aiheuttaa lämpenemisen lisäksi myös äärimmäisten sääilmiöiden kuten tulvien, kuivuuskausien ja myrskyjen lisääntymistä ja voimistumista.

Kasviuonekaasuja joutuu ilmakehään erityisen paljon ihmisen vaikuttaessa hiilen kiertokulkuun. Luonnossa kasveihin ja muuhun eloperäiseen ainekseen sitoutunut hiili varastoituu hitaasti maaperään. Ihminen vapauttaa fossiilisiin polttoaineisiin eli kivihiileen, öljyyn ja maakaasuun ja turpeeseen sitoutunutta hiiltä ilmakehään polttamalla niitä eri tavoin.

KOULUVIERAILIJA LUKEE:

-”Jaahas, jaahas, vai niin...”

-”Et taida mummo vieläkään oikein uskoa minua?”

-”No en minä sillä... Onneksi sinä lapsikulta olet noin nuori ja fiksu, ei minusta enää ole oikein näitä nykyajan asioita arvioimaan. Tule nyt takaisin ajoissa sieltä matkoiltasi, että ehditään nähdä vielä tänä kesänä...”

Puhelun jälkeen Venni alkaa jälleen pakata rinkaansa. Hän ei oikein tiedä mitä ajatella. Mummo on joskus niin kamalan ristiriitainen.

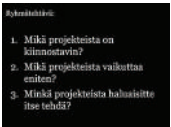
3.5 Nuorten ilmastoprojektit Suomessa

Osion kesto: n. 10 min. Aikaa jäljellä 25 / 90 min.

Venni saapuu takaisin Suomeen. On kesä ja Venni on menossa kesäleirille, jonne saapuu nuoria ympäri Suomea. Eräänä päivänä leirillä pohditaan ilmastomuutokseen ja tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Leiriläiset saavat tehtäväkseen lukea *lehtileikettä*, jossa kerrotaan nuorten tekemistä ilmastoprojekteista. Nuoret keskustelevalt omista vastaavista projekteista.

Autetaanpa leiriläisiä...

Ryhmätehtävä

Jaetaan porukka 3-4 hengen ryhmiin esim. jonoon ja jako neljään tms. (*opettajaa voi pyytää auttamaan*)

Saatte jokainen oman lapun, johon on kuvattu nuorten toteuttama ilmastoprojekti (*jaa laput oppilaille, opettajaa voi pyytää auttamaan*). Jokaisen ryhmäläisen saatua lapun, lukekaa vuorotellen oman lapunne sisältö muille ryhmän jäsenille ja pohtikaa sitten yhdessä projektija vastaamalla kysymyksiin. Kun olette käyneet kaikkien laput läpi, valitkaa niistä mielestänne paras projekti. Tässä on apukysymyksiä parasta projektia valitessanne (*klikkaa näkyville dia, jossa on apukysymyksiä*).

Seuraavaksi valitkaa ryhmästäne joku, joka esittelee valitun projektin muulle luokalle. (*Ryhmät lukevat parhaan projektin muulle luokalle, keskustelua esimerkeistä*).

Kouluvierailija voi kysyä esimerkiksi:

Mihin näistä projekteista voisitte osallistua?

Onko koulussanne jo tehty jotain vastaavaa?

Jos haluaisitte tehdä vastaavan projektin, miten se saataisiin alkuun

teidän koulussa?

Kiitos kaikille, toivottavasti nämä projektit herättivät ajatuksia ja innostusta!

Sitten takaisin Vennin tarinaan. Kuten Hennun tapaamisesta ja näistä projekteista käy ilmi, nuorikin taitaa voida vaikuttaa.

Mitä mieltä sinä olet? Noustaan kaikki ylös. Nosta kädet ilmaan, jos olet sitä mieltä että kaikki ihmiset ja nuoret voivat tehdä seuraavia asioita ja mene kyykkyyn, jos eivät voi.

Mitä asioita nuorikin voi tehdä?

- Käynnistää ilmastokampanjan?
» *Miten? Missä?*
- Osallistua ympäristöjärjestöjen toimintaan?
» *mitä ympäristöjärjestöjä on olemassa? mitä niissä tehdään?*
- Äänestää vaaleissa?
» *vaaleissa äänestääkseen täytyy olla 18-vuotias*
- Osallistua paikallispolitiikkaan?
» *puolueeseen voi liittyä jo 16-vuotiaana*
- Vaikuttaa oman perheensä päätöksiin?
» *miten? mitä hyötyä siitä on?*
- Vaikuttaa kulutusvalinnoillaan?
» *miten? mitä hyötyä siitä on?*
- pyrkiä nuorisovaltuuston vastaavaan?
» *onko sinun kotikunnassasi nuorisovaltuusto?*
mitkä ovat sen tehtävät? miten siihen pääsee mukaan?
- Kirjoittaa lehteen, blogiin tai jakaa hyvän jutun somessa?
» *mitä niissä voi julkaista? mitä hyötyä siitä on?*

3.6 Lopetus

Osion kesto: n. 15 min. Aikaa jäljellä 15 / 90 min.

Nyt siirrytään taas Vennin tarinaan.

Leirin jälkeen Vennin pää on täynnä uusia ajatuksia. Venni viettää aikaa ystäviensä kanssa ja tekee töitä ensimmäisessä kesätyöpaikassaan. Venni alkaa innokkaasti suunnitella omaa tulevaisuuttaan, sitä

missä hän haluaisi elää, asua ja opiskella tulevaisuudessa.

Matkallaan Venni näki tarinoita muutoksesta: siitä miten poliittisilla päätöksillä on muutettu kaupunkia ja nuorista on tullut kansalaisvaikuttajia, jotka pyrkivät toiminnallaan muuttamaan maailmaa. Mutta ovatko matkalla nähdyt ja koetut asiat jotenkin muuttaneet Vennin omaa ajatusmaailmaa tai toimintatapoja? Mitä, miten? *(Keskustelua, jos syntyy)*

Kun tapaamme Vennin uudestaan hänen ollessa 20-vuotias, 5 vuotta reissun jälkeen, on maailma Vennin ympärillä jo hiukan toisenlainen. Alettuaan katsoa maailmaa uudella tavalla Venni on alkanut nähdä nuorten projektien lisäksi monenlaisia kiinnostavia ratkaisuja maailmalla. Teknologian edistysaskeleita, uudenlaisia palveluita, kannattavia sijoituskohteita ja poliittista tahtoa näkyy jo monessa paikkaa.

Samalla Venni ymmärtää, että vaikka osa näistä ratkaisuista ei ole vielä levinnyt joka puolelle maailmaa, tulevat ne pian olemaan arkipäiväisiä asioita kaikille. Tulevaisuus on niitä täynnä. Katsotaan mekin mitä kaikkea kiinnostavaa Vennin silmiin on sattunut.

VIDEO 4

NÄYTÄ TÄSSÄ KOHDASSA VIDEO 4!

Hyvä juttu. Sitten sanomme heipat Vennille ja kelaamme vielä vähän taaksepäin ja mietimme, mistä asioista olemme tänään puhuneet.

Mitkä olivat tunnin
pääviestit?

Mitkä olivat tunnin pääviestit? Kertokaa viittaamalla. *(Keskustelua).*

Minun mielestäni pääviestit olivat nämä:

- Ilmastonmuutos on keskeinen osa tulevaisuuden maailmaa.
- Ilmastonmuutosta ratkaistaan kokoajan.
- Monenlaisia ratkaisuja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi on jo olemassa.
- Maailmaa voidaan muuttaa sellaiseksi kuin haluamme sen olevan ja voimme kaikki osallistua siihen.

Palataan sitten vielä näihin teidän omiin (post it -lapuille kirjoitettuihin) pohdintoihinne siitä, mitä ajattelette tulevaisuudesta.

Monessa lapussa oli jotakin *teknisistä innovaatioista*. Vaikkei lentävillä autoilla ehkä ratkaista ilmastonmuutosta, olemme jo huomanneet, ettei ilmastonmuutoksen ratkaisemisessa ole kyse hyvinvointimme

vähentämisestä. Sen sijaan monenlaiset tekniset ratkaisut, kuten energia- ja materiaalitehokkuuteen- ja uusiutuvan energian käyttöön liittyvät keksinnöt tulevat olemaan osa meidän onnellista ja ekologista tulevaisuuttamme.

Samoin monessa lapussa oli ajatuksia teidän *henkilökohtaisesta tulevaisuudesta*. Ne liittyvät ilmastonmuutoksen siten, että meillä on mahdollisuus itse valita miten ja missä asumme, mitä syömme ja miten liikumme. Kaikista ei ole tarkoituskaan tulla aktivisteja, poliitikkoja tai ympäristöasiantuntijoita, vaan ilmaston puolesta voi ja pitää toimia jokaisella työpaikalla ja oppilaitoksessa. Kaikki voivat kehittää hyviä toimintamalleja omassa työssään, tehdä järkeviä kulutusvalintoja, ottaa käyttöön uusia tuotteita ja palveluita ja olla aktiivisia omalla asuinalueellaan.

Monessa lapussa oli jotain myös *tulevaisuuden uhkakuvista* ja katastrofeista. Toivoisin, että tämän tunnin aikana olette huomanneet, että monenlaiset toimijat tekevät jatkuvasti paljon ilmastonmuutoksen torjumiseksi, minkä ansiosta voimme nähdä tulevaisuuden yhtä hyvin myös hyvin valoisana ja onnellisena, kun vain kaikki yhdessä teemme sen eteen töitä. Siksi minun lapussani lukeekin näin: *maailma pelastuu, kun kaikki osallistuvat sen pelastamiseen*. (Näytä lappuasi!)

Ympäristöjärjestöt ovat yksi tapa toimia ja vaikuttaa asioihin yhteiskunnassa / itse olen valinnut toimia ympäristöjärjestössä: te voitte itse valita oman tapanne toimia. Kuten sanottu, vaikuttamisen tapoja on lukemattomia ja toivoisin, että jokainen teistä etsii ja löytää itselleen sopivat ja kiinnostavat vaikuttamisenpaikat itse. Tätä me tarkoitamme, kun sanomme, että tulevaisuus ei tapahdu – se tehdään.

Kiitos kaikille osallistumisesta tälle tunnille, toivottavasti oli mukavaa ja saitte uutta ajateltavaa! Mukavaa päivänjatkoa!

4. Ilmarin tavoitteet

Ilmarin päätavoitteena on kertoa, että:

1. Ilmastonmuutoksen ratkaiseminen on innostavaa.
2. Meillä kaikilla on valtaa ratkaista ilmastonmuutos.
3. Nuorten mielipiteillä on väliä ja olemme kiinnostuneita kuulemaan niitä.

Sivujuonteina on seuraavanlaisia juttuja:

- Ratkaisut on olemassa, niitä pitää vaan etsiä, löytää ja käyttää.

- Kaikki ihmiset voivat omassa elämässään tehdä ekologisia ratkaisuja.
- Poliitikalla voi vaikuttaa siihen, mitkä valinnat tulevat yksilöille järkeviksi.
- Kehitysmaiden kaupungeissa eletään tosi samanlaista elämää kuin meillä lännessä.
- Omassa ympäristössä on paljon tekemisen paikkoja, siitä on hyvä aloittaa.
- Pienetkin projektit ovat oikeaa vaikuttamista.
- Yhdessä tekeminen on tehokkaampaa kuin yksin pakertaminen.
- Materiaaleja koostaessa on pidetty tärkeänä, etteivät nuoret kokisi kouluvierailua syyllistävänä tai ahdistavana. Kouluvierailun toivotaan innostavan nuoria toimimaan yhteiskunnassa ja olemaan aktiivisesti osa muutosta. Vähähiilinen tulevaisuus esitetään myönteisenä mahdollisuutena.

Ilmarissa halutaan myös välttää niitä perinteisiä asetelmia, jotka eivät johda hedelmällisiin keskusteluihin. Harvoin kannattaa jumiutua väittelyihin siitä, ratkaiseeko ydinvoima ilmastomuutoksen tai onko talouskasvu hyvinvoinnin edellytys.

Ilmarissa ei ole kuvia kodittomista hirmumyrskyjen uhreista tai kuvamanipulaatioita tuhoutuneista rannikkojen suurkaupungeista. Ilmarissa ei haluta lietsoa pelkoa tai ahdistusta. Emme myöskään halua tekopyhästi vedota solidaarisuuden tunteeeseen ja puhua köyhien kehitysmaiden ympäristökatastrofeista, kun kuitenkin tiedetään, etteivät ne liikuta nuoria henkilökohtaisesti ja aiheesta on vaikea puhua ilman ulkokultaisuuden tuntua.

Emme myöskään halua esittää listoja arjen pienistä teoista, joilla ilmastomuutosta torjutaan. Nuoret kyllä tietävät, että olisi hyvä pyöräillä, kierrättää jätteet ja käyttää kangaskassia - vaikeivat näin arjessa tekisikään. Sen sijaan haluamme maalata kuvaa positiivisesta tulevaisuudesta, jonka saavuttamiseksi jokainen voi valita itselleen sopivimmat toimintatavat. Ranskalaista kirjailijaa Antoine de Saint-Exupéryä vapaasti lainaten: "Jos haluat ihmisten rakentavan purjelaivan, älä kerro heille miten käyttää sahaa tai mistä ostaa puuta. Kerro heille miten ihmeellisen hienoa on purjehtia valtameren keskellä".

Haluamme esittää yhteiskunnan toimijoiden ja toimintamahdollisuuksien kautta. Joka tapauksessa Ilmari-tunnilla on mahdollisuus nähdä esimerkki toimijasta, joka itse aktiivisesti toimii tärkeäksi katsomiensa asioiden puolesta. Se olet sinä, kouluvierailija.

5. Tuntirunko

Osio	Mitä tehdään?	Tavoitteet/ pääviestit	Kesto
1. Aloitus ja esittelyt	<ul style="list-style-type: none"> • Kouluvierailija kertoo itseltään ja tunnin kulusta • Nuorten nimi+maa -kierros • Tulevaisuus-orientoitumis-tehtävä • Vennin esittely 	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustuminen ja orientoituminen aiheeseen • Tunnin kulun esittely 	20 min.
2. Bogotán uusi liikennejärjestelmä	<ul style="list-style-type: none"> • Kouluvierailija kertoo tarinan • Keskustelu poliittisesta vaihtumisesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Poliittisella päätöksenteolla saadaan isoja juttuja aikaiseksi • Olemme kaikki osa poliittista järjestelmää ja voimme vaikuttaa siihen • Poliitikalla voi vaikuttaa siihen, mitkä valinnat tulevat yksilöille järkeviksi 	15 min.
3. Interrail-matka Euroopassa, Henu ja Kahoot-tietovisa	<ul style="list-style-type: none"> • Kouluvierailija kertoo tarinan • Katsotaan ”Ilmastoaktivisti Henu” -video pätkissä • Pidetään tietovisaa älypuhelimia hyödyntäen • Keskustellaan tietovisan vastausten pohjalta 	<ul style="list-style-type: none"> • Pariisin ilmastopöytä ei tarpeeksi voimakas • Nuorikin voi vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen • Vaikuttamisen tapoja on monia 	15 min.
4. Mummon syntymäpäiväpuhelu	<ul style="list-style-type: none"> • Kouluvierailija kertoo pohjustuksen ja lopetuksen osion tarinalle • Katsotaan video siitä, miten maailmaa on muutettu • Keskustellaan siitä, mitä ilmastonmuutos on • Katsotaan video siitä, mitä ilmastonmuutos on 	<ul style="list-style-type: none"> • Kytetään käsitellyt teemat ilmastonmuutokseen • Tuodaan aikaperspektiiviä siihen että maailma muuttuu ja sitä muutetaan koko ajan • Mitä ilmastonmuutos on? 	15 min.
5. Nuorten ilmastoprojektit Suomessa	<ul style="list-style-type: none"> • Kouluvierailija kertoo tarinan • Tehdään ryhmätehtävä • Keskustellaan nuorten vaikutusmahdollisuuksista 	<ul style="list-style-type: none"> • Viestitään, että kouluvierailija itse uskoo nuorten vaikutusmahdollisuuksiin. • Vaikutusmahdollisuuksia on monenlaisia ja monissa paikoissa • Nuoretkin voivat tehdä isojakin juttuja 	11 min.

6. Lopetus	<ul style="list-style-type: none"> • Kouluvierailija kertoo tarinan loppuun • Katsotaan "Kaikki tekee jo"-video • Keskustellaan Vennin matkan vaikutuksista • Kytetään nuorten omat tulevaisuuspohdinnat yhteen tunnilla puhuttujen asioiden kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • Sanallistetaan ja kerrataan koko tunnin päätavoitteet nuorille • Kannustetaan miettimään, miten ilmastonmuutos, maailman tulevaisuus ja oma tulevaisuutemme liittyvät yhteen • Kannustetaan etsimään ja löytämään oma paikka vaikuttajana 	15 min.
------------	---	---	---------

6. Tarinan taustoja ja käsittelyvinkkejä

Kuten huomaat, on tämä käsissäsi oleva Ilmari-materiaali melko yksityiskohtainen ja tiukasti käsikirjoitettu. Paras tunti kuitenkin syntyy, kun saat materiaalin tuntumaan omaltasi. Lue käsikirjoitus läpi moneen otteeseen ja yritä päästä sen sisään. Saat mielellään muokata tarinoiden kieltä omaan suuhusi sopivaksi. Kouluvierailijoiden toivotaan kertovan/ lukevan tarinaosuudet melko sanatarkasti, mutta keskusteluosuudet ja tunnin aloituksen saa jokainen kertoa ja käydä läpi omalla tavallaan. Halutessasi voit näissäkin osioissa turvautua käsikirjoitukseen. Taustamateriaali ei kuitenkaan tarjoa vastauksia kaikkiin tunnilla eteen tuleviin yllättäviin tilanteisiin, käytä siis luovuuttasi!

Sähköisestä kuvasarjasta on eri versioita: ajastetut ja ajastamattomat powerpoint-esitykset (75/90min) sekä pdf-versiot tilanteisiin, joissa Powerpoint ei aukea koulun koneella (esim. mac-koneet). Powerpoint-versiossa videot ovat mukana esityksessä, pdf-versiossa videot on esitettävä erillisestä tiedostosta.

Seuraavassa on tarinan taustoja ja lisätietoja- ja vinkkejä pohdintatehtävien käsittelyyn.

6.1 Aloitus ja Vennin esittely

Osion tavoitteet:

- Tutustuminen ja orientoituminen aiheeseen, sekä tunnin kulun esittely lyhyesti

Mitä tehdään ja miksi?

Alussa on tärkeää luoda kehys tunnin kululle. Kannattaa vähän kertoa, kuka sinä olet ja mistä tulet. Pohjusta lisäksi lyhyesti sitä, mitä tunnilla tulee tapahtumaan

(käsikirjoituksen pohjustus on riittävä, ellet halua kertoa enempää). Tässä vaiheessa ei kannata vielä puhua ilmastonmuutoksesta sen enempää, koska aihetta käsitellään tarinassa vasta myöhemmin. Tällä yritetään estää sitä, että oppilaat löisivät “Kyllä me tiedetään nää jutut” -vaihteen päälle ja lopettavat kuuntelemisen heti alkuunsa.

Jotta kaikki pääsisivät heti alussa ääneen eivätkä vaipuisi passiiviseen kuuntelumoodiin, vedetään aluksi jokin helppo pieni harjoitus. Esimerkiksi “Kerro nimesi ja omalla alkukirjaimellasi alkavan valtion nimi” -harjoitus on nopea. Samalla orientoidutaan siihen, että käsittelemme tunnilla koko maailmaa. Halutessasi voit käyttää muutakin lämmittelytapaa.

Toisen lämmittelyn avulla suunnataan ajatuksia tulevaisuuteen. Tulevaisuuden hahmottaminen on aikuisellekin hankalaa ja erityisen hankalaa se on nuorelle, jolla on vain hyvin lyhyt aikaperspektiivi muistoissaan taakseen päin. Siksi tässä mietitään pääosin jokaisen omaa suhtautumista tulevaisuuteen, ei sitä millainen maailma tulee ehkä olemaan.

Tulevaisuutta mietitään siten, että kukin kirjoittaa yhden tulevaisuutta koskevan sanan/ ajatuksen post it -lapulle (1/lappu). Sitten laput käydään liimaamassa taululle/oveen/ ikkunaan vierailun ajaksi kaikkien nähtäville. Ohjeista tämä, ennen kuin päästät nuoret hommiin! Pöhdintää voi tehdä yksin, pareittain tai pienissä ryhmissä.

Tarinan päähenkilöstä Vennistä on pyritty rakentamaan mahdollisimman “sukupuoleton” hahmo, jotta se tarjoaisi samaistumiskohteen mahdollisimman monelle. Jos oppilaat kyselevät Vennin sukupuolesta, voit kertoa että jokainen saa itse päättää onko hän tyttö vai poika, mutta sinun mielestäsi asialla ei ole suurta väliä.

Vennin henkilöahmoa ei ole rakennettu tarinassa kovin pitkälle. Jos nuoret kyselevät jotakin, voit keksiä vastauksia tilannekohtaisesti tai esittää vastakysymyksen: “mitä itse luulet?”. Myös Vennin matkustustapa on jätetty avoimeksi. Jos asiaa kysytään, on vastaus että Venni ei lennä ja voitte yhdessä miettiä, millä tavoin hän pääsee liikkumaan mantereelta toiselle.

6.2 Kolumbia

Osion pääviestit:

- Poliitiikalla voi vaikuttaa paljon siihen, mitkä valinnat tulevat yksilöille järkeviksi
- Autot vievät paljon tilaa ja tuhoavat tiiviin ja tehokkaan kaupunkirakenteet
- Pienempien ilmastovaikutusten lisäksi joukkoliikenteellä on siis monenlaisia muitakin hyötyjä.

Mitä tehdään?

Vierailija lukee tarinan ja taustalla pyörii kuvia Bogotasta ja sen liikennejärjestelmästä. Katsotaan myös kuvaa eri liikennevälineiden tilantarpeesta. Lopuksi keskustellaan poliittisen vaikuttamisen mahdollisuuksista ja ongelmista.

Oleellista on:

- Ymmärtää, että poliittisella päätöksenteolla saadaan isoja juttuja aikaiseksi
- Ymmärtää, että me ollaan kaikki osa poliittista järjestelmää ja voidaan vaikuttaa siihen

Huomioi:

- Ymmärtävätkö oppilaat, mikä on poliitikko? Ministeri, kansanedustaja, kunnanvaltuutettu...
- Oppilaat eivät välttämättä hahmota, mitä poliitikot tekevät. Lakien säätämisen ja mielipidevaikuttamisen naistenlehtien kansissa he tunnistavat, mutta julkisen budjetin käytön hahmottaminen on vaikeampaa.
- Käytä tilaisuutta hyväksesi ja ota puheeksi se, että kansalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa poliitikoiden mielipiteisiin keskustelemalla heidän kanssaan.
-> Jos haluaisit keskustella itsellesi tärkeästä aiheesta esim. kansanedustajan kanssa, miten toimisit että se onnistuisi?

Minkälaisia asioita poliitikon on otettava huomioon päätöksenteossa? Ketä poliitikko kuuntelee/uskootehdessään päätöksiä?

- Lait, budjetti, markkinavoimat, äänestäjien mielipiteet, oman puolueen linjaukset, erilaiset etujärjestöt (esim. ammattiliitot)
- Päätöksiä tehdessään poliitikot kuulevat useita tahoja, asiantuntijoita ja lobbyreita

Usein nuoret viittaavat tässä kohdassa jollakin tapaa korruptioon.

-> Uskotteko, että korruptiolla on merkittävä osa myös suomalaisessa päätöksenteossa?

Miten poliitikko hyötyy ottaessaan vastaan lahjuksia? Mitkä tahot hyötyvät lahjusten antamisesta ja miten?

Pormestari Enrique Peñalosa

Enrique Peñalosa oli Bogotan pormestari vuosina 1998–2001. Kaupungin saavutettavuus kevyen ja joukkoliikenteen keinoin on hänelle tärkeä tasa-arvokysymys. Hän kehitti kaikkia kaupungin puistoja ja rakennutti uusia. Hän poisti autot jalkakäytäviltä ja aloitti TransMilenio-järjestelmän rakentamisen.

Perustietoa Kolumbiasta

- Valtiomuoto: tasavalta. Presidentti Juan Manuel Santos
- Asukasluku: 45 miljoonaa
- Pääkaupunki: Bogota (8,2 milj. asukasta)
- Elinajanodote: 74,79 vuotta
- Kielet: Espanja

6.3 Interrail-matka Euroopassa

Osion pääviestit:

- Pariisin ilmastopöytäkirja ei ole tarpeeksi vahva
- Ilmastoaktivismia tarvitaan edelleen
- Nuorikin ihminen voi vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään omalla tavallaan
- EU:n rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä on tärkeä

Mitä tehdään?

- Vierailija lukee tarinan, näyttää ”Ilmastoaktivisti Henu” -videon pätkissä ja järjestää oppilaille Kahoot-tietovisan. Kysymyksistä ja vastauksista keskustellaan.

Oleellista on:

- Aktivoida oppilaat kuuntelemaan ja ajattelemaan yhdessä
- Huomioida, että aktivismilla voidaan saada suuria aikaan
- Ymmärtää oman maanosan merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä

Huomioi:

- Kerro Green Capital -palkinnon saaneista kaupungeista enemmän, jos oppilaat niistä kysyvät.
- Energiamuotoihin on hyvä perehtyä ja esittää lisäkysymyksiä, mikäli aikaa on.

Henu oli osoittamassa mieltään hiilikaivoksella. Miksi?

Oikea vastaus: Hiilikaivokset ovat yksi ilmastokatastrofin aiheuttajista.

Hiilikaivoksissa kaivetaan hiiltä, joka on yksi uusiutumattomista energiamuodoista. Hiilen ja muiden uusiutumattomien energiamuotojen polttaminen aiheuttaa hiilidioksidipäästöjä, jotka lisäävät ilmaston lämpenemistä.

Mitä energiamuotoa hiilikaivoksista saadaan?

Oikea vastaus: Fossiilienergiaa.

Fossiiliset energiamuotoja ovat kivihilli, maakaasu, turve ja öljy. Nämä lasketaan uusiutumattomiksi energiamuodoiksi. Ydinvoimakkin voidaan lukea uusiutumattomiin, jos sen raaka-aineena ajatellaan nykyisin käytettävää uraania. Fuusioenergia on ydinenergian puhtaampi muoto. Fuusioreaktio tapahtuu, kun kaksi pientä ydintä liittyy yhteen ja syntyy raskaampi ydin. Tässä vapautuu energiaa. Fuusioreaktorien kehittämisessä ollaan vielä tutkimusvaiheessa. Fuusioreaktorien etuja ovat suuri energiantuotto, polttoaineen riittävyys ja ainakin teoriassa vähäisemmät saasteongelmat.

Geoterminen energia kuuluu uusiutuviin energiamuotoihin. Geoterminen energia tai geoterminen lämpö eli maansisäinen energia tai maansisäinen lämpö, on maankuoreen johtuvaa energiaa, joka syntyy maan sisuksissa tapahtuvien radioaktiivisten hajoamisten seurauksena.

Missä maanosassa ilmastoneuvottelut pidettiin vuonna 2015?

Oikea vastaus: Euroopassa.

Tämä on kompa ja testaa oppilaiden hoksottimia.

Mikä oli ilmastoneuvottelujen tarkoitus?

Oikeat vastaukset: Sopia, miten estetään maailmanlaajuinen ilmastokatastrofi & Sopia, miten paljon maat saavat päästöjä ilmakehään päästää.

Tässä kysymyksessä testataan, miten tarkkaan oppilaat kuuntelevat ja osaavat yhdistää.

EU:n rooli ilmastomuutoksen hillitsemisessä on

Oikea vastaus: ...todella tärkeä

Oppilailta voi ja kannattaa kysyä, miksi. Kuten Hennun videosta käy ilmi, EU:lla on historiansa vuoksi painavampi päästötaakka kuin monella vastateollistuvalla maalla. EU on myös tärkeä arvojohtaja, jonka esimerkkipäätökset tukevat muiden maiden toimintaa ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.

Pariisin ilmastoneuvottelujen tulos oli...

Oikea vastaus: ...ei tarpeeksi voimakas pysäyttämään ilmastokatastrofia.

Tutkimusten mukaan ilmastomuutos pitäisi hillitä 1,5-2 asteeseen. Nykyisillä

toimilla ja Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteilla tätä rajapyykkiä ei tulla saavuttamaan, vaan ilmasto tulee lämpenemään tulevaisuudessa enemmän kuin 2 astetta. Tällä hetkellä ilmasto on lämmennyt jo n. 0,9 astetta esiteollisesta ajasta. Ilmakehän liika lämpeneminen voi tarkoittaa ilmastomuutoksen riistäytymistä, jolla tulee olemaan vakavat seuraukset koko biodiversiteetille.

Pitäiskö nuoren vaikuttaa ilmastokatastrofin pysäyttämiseen?

Oikea vastaus: Kyllä. Ilmastomuutoksen vaikutukset näkyvät elinaikanamme.

Tästä kysymyksestä on hyvä keskustella, varsinkin jos hajontaa luokan vastauksissa esiintyy.

6.4 Mummon syntymäpäiväpuhelu

Osion pääviestit:

- Osion idea on kytkeä käsitellyt teemat ilmastomuutokseen, mikäli kytkös on jäänyt epäselväksi. (Ei haittaa yhtään, vaikka tässä vaiheessa olisikin jäänyt!).
- Toinen tavoite on tuoda aikaperspektiiviä siihen että maailma muuttuu ja sitä muutetaan koko ajan ja niin on tehty ja tapahtunut aina.

Mitä tehdään?

Vierailija lukee osion alun ja lopun. Katsotaan video siitä, miten maailmaa on muutettu ja mitä ilmastomuutos on ja keskustellaan aiheesta. Kertauksena katsotaan vielä video siitä, mitä ilmastomuutos on.

Huomioitavaa:

Nuorilla itsellään on usein käsitys siitä, että he tietävät jo hyvin, mikä ilmastomuutos on. Siksi fyysikaalisen faktatiedon kertomista ei haluta tehdä suoraan, vaan käydään ne läpi dialogissa nuorten kanssa. Nuoret saavat itse kertoa mitä asiasta tietävät ja samalla vierailija voi korjata mahdolliset virheelliset käsitykset ja täydentää tietoa. On kiinnostavaa kuulla, mitä nuoret oikeasti asiasta tietävät!

Oleellista on:

- Ilmastomuutos voi riistäytyä käsistä niin, että sitä ei enää voi pysäyttää. Siksi se on vakavampaa kuin mikään aikaisempi muutos.
- Korjaa virheelliset käsitykset!
  - Kasvihuoneilmiö on luonnollinen ilmiö ja ilmastomuutos on kasvihuoneilmiön ihmisen toiminnasta aiheutuvaa voimistumista
  - Otsonikato ja ilmastomuutos ovat eri asioita. Otsonikato aiheutui freoneista ja sen vuoksi maapallolle pääsi tavallista enemmän eliöille vaarallista UV-B -säteilyä. Otsonikato saatiin hallintaan poliittisella päätöksellä (Montrealin pöytäkirja 1987) lopettaa freonien käyttö. Otsoniaukko ei liity

ilmaston lämpenemiseen.

- Maailmaa on muutettu ennenkin ja usein hyvin suurin kustannuksin. Esimerkiksi orjatyövoimasta luopuminen on merkinnyt suuria taloudellisia kustannuksia. Käsillä oleva haaste ei siis ole ainutkertainen ja mahdoton ratkaista.

Miten ilmastonmuutos syntyy?

Ilmastonmuutos tarkoittaa kasvihuoneilmion voimistumista. Luonnollisessa kasvihuoneilmiossa osa maahan osuvasta auringon säteilystä jää lämmittämään planeettaamme ja osa heijastuu takaisin avaruuteen. Kasvihuonekaasut, kuten hiilidioksidi, metaani ja dityppioksidi estävät lämmön normaalia poistumista ilmakehästä avaruuteen, jolloin planeetta lämpenee. Ilmaston lämpeneminen ei ole samanlaista maapallon eri osissa ja ilmastonmuutos aiheuttaa lämpenemisen lisäksi myös äärimmäisten sääilmiöiden, kuten tulvien, kuivuuskausien ja myrskyjen lisääntymistä ja voimistumista.

Miten ilmastonmuutos vaikuttaa ihmisten elämään?

- Äärimmäiset sääilmiöt
- Ilmastopakolaiset
- Maataloustuotteiden saatavuuden ja hinnan vaihtelut (kuivuus)

Miten ilmastonmuutosta voidaan hidastaa?

- Energia- ja materiaalitehokkuuden parantaminen
- Korvataan uusiutumattomia energianlähteitä uusiutuvilla
- Kulutuksen vähentäminen
- Korvataan energiasyöppöjä tuotteita (esim. eläinproteiini) energiapiheillä tuotteilla (kasviproteiini)

Naisten äänioikeustaistelu maailmassa ja muita mullistuksia

Yhtäläisen äänioikeuden tavoitteesta oli haaveiltu eri puolilla maailmaa jo pitkään. Kansainvälisiä organisaatioita perustettiin koordinoimaan toimintaa, erityisesti International Council of Women (1888) ja the International Woman Suffrage Alliance (1904).

Naiset saivat äänioikeuden ensimmäisenä Uudessa-Seelannissa vuonna 1893 ja Australiassa toisena vuonna 1902. Suomessa äänioikeus saatiin naisille vuonna 1906. Esimerkiksi Ranskassa naiset saivat äänioikeuden vasta 1944 ja Sveitsissä 1971.

Suomessa säädettiin oppivelvollisuuslaki vuonna 1921. Oppivelvollisuus kansakoulussa kesti 6 vuotta ja siitä oli mahdollista jatkaa maksulliseen oppikouluun. Peruskoulujärjestelmään siirryttiin koko maassa pohjoisesta alkaen asteittain vuodesta 1972 alkaen.

Suomen julkista terveydenhuoltojärjestelmää on rakennettu vuosikymmenien saattossa pikkuhiljaa itsenäisyyden alkuajoista lähtien.

6.5 Suomi

Osion viestit:

- Jokaisen omassa elinympäristössä on paljon tekemisen paikkoja
- Pienetkin projektit ovat oikeaa vaikuttamista
- Yhdessä tekeminen on tehokkaampaa kuin yksin pakertaminen
- Ei kannata odottaa, että joku tulee ehdottamaan projektin aloittamista, vaan kannattaa aloittaa itse
- Nuoria ilmastovaikuttajia on olemassa, heiltä voi kysyä rohkeasti neuvoja.
- Sinäkin voit ryhtyä ilmastovaikuttajaksi!

Mitä tehdään ja miksi?

- Vierailija lukee tarinan ja näyttää kuvia Vennin paluusta Suomeen.
- Tehdään ryhmätehtävä, jossa tutustutaan ryhmissä nuorten tekemiin projekteihin, valitaan niistä kiinnostavimmat ja esitellään ne koko ryhmälle.
- Katsotaan "Ilmastovaikuttaja Jonas"-video.
- Lopuksi keskustellaan nuorten vaikuttamismahdollisuuksista peukuttamalla ja käymällä vielä läpi, mitä nuorikin voi tehdä. Siis kaikkea muuta, paitsi äänestää vaaleissa

Oleellista on:

- ... että tälle osiolle on riittävästi aikaa. Pyri parhaasi mukaan pysymään aika-
taulussa,
- jotta loppukeskustelu ehditään käymään rauhassa!
- Viestiä, että kouluvierailija itse uskoo nuorten vaikutusmahdollisuuksiin.
- Saada nuoret huomaamaan, että vaikutusmahdollisuuksia on monenlaisia ja
monissa paikoissa. Jokaiselle jotakin.
- Saada nuoret huomaamaan, että hekin voivat tehdä isojakin juttuja.

Mitä asioita nuorikin voi tehdä?

1. Käynnistää ilmastokampanjan?
» *Todellakin. Koulussakin voi kampanjoida, kuten edellisessä tehtävässä huomattiin. Kuvassa ilmastovaikuttaja Meri Pukarinen puhuu ilmastolain puolesta. Meri aloitti ilmastokampanjoinnin lukioikäisenä ympäristöjärjestö Maan ystävien ilmastokampanjassa ja toimii nykyään Kiinassa ympäristöjärjestö Greenpeacealla.*
2. Osallistua ympäristöjärjestöjen toimintaan?
» *mitä ympäristöjärjestöjä on olemassa? mitä niissä tehdään? Dodo ry, Greenpeace, Luonto-Liitto, Maan ystävät, WWF*
3. Äänestää vaaleissa?
» *vaaleissa äänestääkseen täytyy olla 18-vuotias*
4. Osallistua paikallispolitiikkaan?
» *puolueeseen voi liittyä jo 16-vuotiaana. Eri puolueilla on erikseen nuorille suunnattua toimintaa.*
5. Pyrkiä nuorisovaltuuston tai vastaavaan?

*» onko sinun kotikunnassasi nuorisovaltuusto? toimiiko se hyvin?
mitkä ovat sen tehtävät? miten siihen pääsee mukaan?*

6. Vaikuttaa oman perheensä päätöksiin?

» miten? mitä hyötyä siitä on? Voiko perheen lisäksi vaikuttaa kavereiden valintoihin?

7. Vaikuttaa omilla kulutusvalinnoillaan?

» miten? mitä hyötyä siitä on?

8. Kirjoittaa lehteen, blogiin tai jakaa hyvän jutun somessa?

» missä niitä voi julkaista? mitä hyötyä siitä on?

Miten kasvetaan vaikuttajaksi?

Tutkimusten mukaan (esim. Koskinen, 2010) tarvitaan paljon ja toistuvia mahdollisuuksiatarttua asiaan, jotta ihminen alkaa muuttaa käyttäytymistään. Yhdessä tekeminen on tehokkain tapa käyttäytymisen muutokseen. Seminaariin osallistumisella tai puheen kuulemisella on pieni vaikutus, mutta toimintaa voi alkaa syntyä kun toiminnan aloittaminen on riittävän helppoa ja taustalla on riittävän monta, pientäkin altistusta.

Koskinen, Sanna (2010). Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina: Ympäristökasvatuksen näkökulma osallistumiseen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 98.

Nuorten ilmastohuippukokous

Ryhmätehtävässä esitellyistä nuorten ilmastoihmisistä projekteista suurin osa on syntynyt Nuorten ilmastohuippukokouksessa. Nuorten ilmastohuippukokous on tapahtuma, jossa yläkouluikäiset nuoret eri puolilta Suomea kokoontuvat vuosittain ratkaisemaan ilmastomuutosta. Kokouksessa jokainen ryhmä suunnittelee omassa koulussaan toteutettavan ilmastoprojektin. Tänä vuonna tapahtuma järjestetään 26.11.2015 tiedekeskus Heurekaassa, Vantaalla.

Ilmasto-TET

Ilmasto-TET on 8.- ja 9.-luokkalaisille suunnattu työelämään tutustumisjakso, jossa pohditaan ilmastomuutoksen ja työelämän yhteyttä tekemällä TET-paikassa ilmastotehtäviä, tutustumalla kollegoihin ja tutkimalla työpaikkaa. Ilmasto-TET tehdään pelialustalla, ja tehtävien tueksi on koottu Ilmasto-TET opas. Jakson päätteeksi kirjoitetaan oma blogiteksti, jossa pääsee kertomaan omista ajatuksista ja kokemuksista aiheesta. Ilmasto-TETin ajatuksena on tarjota nuorelle aktiivinen rooli työpaikalla sekä positiivisia vaikuttamisen kokemuksia. Työnantajat saavat mahdollisuuden osoittaa vastuullisuutta ilmastokysymyksen ratkaisemisessa. Tavoite on oppia ilmastoasioista uudella tavalla sekä saada mielekäs TET-kokemus. Ilmasto-TETiin voi osallistua jo pääkaupunkiseudulla, Lahdessa, Rovaniemellä ja Valkeakoskella.

6.6 Lopetus

Osion pääviestit:

- Muutos on mahdollista ja sitä tapahtuu koko ajan
- Saamme, voimme ja pystymme kaikki vaikuttamaan
- Vaikuttamisen tapoja on niin paljon, että emme haluta ruveta listaamaan niitä ja rajaamaan siten mielikuvitusta. Parhaita tapoja ovat ne, jotka tuntuvat itselle motivoivilta ja jotka on itse löydetty.

Mitä tehdään?

- Kouluvierailija lukee tarinan loppuun ja katsotaan "Kaikki tekee jo" -video (nro 3).
- Keskustellaan siitä, miten matka ja sen tuomat ajatukset ovat muuttaneet Vennin ajatusmaailmaa.
- Lopuksi palataan oppilaiden kirjoittamiin tulevaisuuspohdintoihin (post-it -laput) ja kytketään niitä yhteen tunnilla puhuttujen asioiden kanssa.

Oleellista on:

- Sanallistaa koko tunnin päätavoitteet nuorille
- Kannustaa nuoria miettimään, miten ilmastonmuutos, maailman tulevaisuus ja heidän kunkin henkilökohtainen tulevaisuus liittyvät yhteen
- Kannustaa nuoria etsimään ja löytämään oma paikkansa vaikuttajina
- Sanoa, että vaikuttamisen tapoja on paljon ja että parhaat ideat on itse keksittyjä

Mitä Venni on tehnyt mummolta saamallaan rahoilla?

- Alkuun on todennäköistä, että Venni ei ole nuorten mielestä muuttanut ajatusmaailmaansa tai toimintatapojaan matkan myötä mitenkään. Jos näin on, yritä saada heidät miettimään muutamia erilaisia *vaihtoehtoja* sille, mitä on voinut tapahtua.
- Keskustelkaa myös siitä *miksi* Venni olisi tai ei olisi muuttanut mitään!
  - » Mitkä muut tekijät matkan lisäksi vaikuttavat Vennin toimintatapoihin koko ajan?
  - » Mitä hyötyä tai haittaa Vennille itselle/ maailmalle on siitä, että hän muuttaa/ ei muuta toimintatapojaan?

Mitkä olivat tunnin pääviestit?

- Yleensä nuoret osaavat aika hyvin nimetä tunnin pääasiallisia keskustelunaiheita. Tulevaisuus, ilmastonmuutos, vaikutusmahdollisuudet...
- Nuorten vastaukset tähän kysymykseen toimivat hyvänä palautteena sinulle! Niitä kannattaa tunnin jälkeen vaikka kirjoitella ylös ja miettiä.

- Kerro lopuksi, mistä ollaan meidän mielestämme keskusteltu (pääpointit on listattu kalvolle). Pääviestien sanallistaminen ja kiteytys ohjaa toivottavasti nuorten ajattelua vielä enemmän siihen suuntaan, kuin haluamme sen ohjautuvan.

Miten nuorten tulevaisuuspohdinnat ja tunnin pääviestit liittyvät yhteen?

- Ideana tässä on se, että nuoret kyllä ymmärtävät tunnin pääviestit ja osaavat nimetä niitä itsekkin, mutta heidän on vaikeaa hahmottaa sitä, miten ne liittyvät heihin itseensä. Tähän siis panostetaan ja käytetään aikaa.
- Tulevaisuuspohdinnissa nousee useimmiten esiin seuraavanlaisia asioita: oma perhe, koti ja työnteko, maailman tuhoutuminen, tekniset innovaatiot. Lappujen läpikäynti on käsikirjoitettu materiaaliin valmiiksi ja sen saa mielellään lukea sellaisenaan. Jos tuntuu, että hallitset asian läpikäymisen keskustellen, voit tehdä niin ja käyttää apuna alla olevia vinkkejä:
- Pidä esillä kalvoa, jossa pääviestit näkyvät ja kysele nuorilta, miten ne liittyvät yhteen kunkin tulevaisuuspohdinnan kanssa.
- Poimi post it -lappujen pohdinnosta muutamia yleisiä tai kiinnostavan tuntuisia vastauksia ja ota ne fokuksesi, jota mietit. Älä masennu, vaikka monessa lapussa lukisi jotain älyttömän tuntuista – keskity niihin muutamaani fiksuihin kommentteihin!
- Miten *tekniset innovaatiot* voivat hyödyttää ilmastonuojelussa? Miten ne liittyvät meidän kaikkien elämään tulevaisuudessa? Miten innovaatiot syntyvät?
  - Ilmastonmuutoksen ratkaisemisessa ei ole kyse vain luopumisesta ja mullan syömisestä vaan monenlaiset tekniset (energia- ja materiaalitehokkaat ja uusiutuvalle energialle toimivat) ratkaisut tulevat varmasti olemaan osa onnellista ja ekologista tulevaisuuttamme.
  - Haluaisitko sinäkin olla näitä ratkaisuja kehittämässä? Miten se onnistuisi?
- Miten viestit liittyvät nuorten henkilökohtaiseen tulevaisuuteen? Millaisia ratkaisuja olemme nähneet esim. Nigeriassa tehtävän?
  - Ei ole tarkoitus päätyä siihen, että kaikista tulee poliitikkoja, ympäristöasiantuntijoita tai überaktivisteja. Ilmaston puolesta voi ja pitää toimia jokaisella työpaikalla ja oppilaitoksessa.
  - Kaikki voivat kehittää hyviä toimintamalleja omassa työssään, tehdä järkeviä kulutusvalintoja, ottaa käyttöön uusia tuotteita ja palveluita ja olla aktiivisia omalla asuinalueellaan jne.
- Monessa lapussa oli jotakin liittyen katastrofeihin ja maailman tuhoutumiseen. Oletteko vieläkin sitä mieltä, että niin tulee tapahtumaan? Miten tältä voitaisiin vältyä?
- Kouluvierailija kirjoittaa itse yhdelle post it -lapulle seuraavan kaltaisen lauseen: Tulevaisuus on valoisa ja maailma pelastuu, kun kaikki osallistuvat sen tekemiseen.

- Miltä kuulostaa? Mitä ajattelette tästä?
- Voit kirjoittaa oman lappusi joka tapauksessa, mutta jos jossakin oppilaiden lapussa lukee jotakin samankaltaista, ota sekin esiin näkyvästi!

JES! Tunti on ohi ja se meni hienosti!

Iso kiitos sinulle ja vierailulle osallistuneille oppilaille!

7. Ilmarin rahoitus ja hallinto

Ilmarin toiminta käynnistyi kauppa- ja teollisuusministeriön tuella vuonna 2003. Se oli silloin Kioton sopimuksen implementointina käynnistettyä Ilmastomuutoksen viestintäohjelmaa. Myöhemmin Ilmaria ovat rahoittaneet ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus. Tällä hetkellä Ilmaria tehdään ulkoasiainministeriön Eurooppa-tiedotustulla.

Materiaalien tuotantoa ja kouluvierailuja koordinoivat kansalaisjärjestöt Nuorten Akatemia, Dodo, Luonto-Liitto ja Maan ystävät. Järjestön edustajista on koottu ohjausryhmä, joka käytännössä päättää hankkeen asioista.

Hankehallinnosta vastaa Nuorten Akatemia. Kouluvierailijat tekevät sopimuksen Nuorten Akatemian kanssa ja kulukorvaukset sekä palkkiot maksetaan Nuorten Akatemian tililtä. Ympäristöjärjestöt taas vastaavat materiaalien sisällöistä ja materiaaleissa näkyikin kattavasti järjestöjen näkemys tulevaisuuden yhteiskunnasta sekä ratkaisuehdotuksista.

8. Käytännön ohjeet kouluvierailijalle

8.1 Kouluvierailutilauksen toteuttamisesta sopiminen

- Nuorten Akatemia hoitaa kouluvierailujen markkinoinnin ja vastaanottaa opettajien tekemät kouluvierailutilaukset. Voit halutessasi itse ottaa yhteyttä kouluun ja tarjoutua kouluvierailijaksi. Usein tämä onkin tehokkain tapa hankkia kouluvierailuja. Huolehdi kuitenkin, että kouluvierailun tilauslomake Note-net-tipalvelussa tulee täytettyä. Jos olette sopineet, että sinä pidät vierailun, niin kirjoittakaa tämä tilauslomakkeen “Muuta huomioitavaa” -kohtaan.
- Nuorten Akatemiasta välitetään tilatut kouluvierailut kunkin alueen **aluekoordinaattorille**.
- Aluekoordinaattori välittää tilauksen eteenpäin välittömästi.
- **Kouluvierailijat vastaavat aluekoordinaattorille 5 päivän sisällä.**
- Tilatun vierailun vastaanottanut kouluvierailija soittaa itse **mahdollisimman pian** kouluun opettajalle ja sopii tarkemmin kouluvierailujen päivästä, kouluvierailun kestosta ja ryhmän koosta.

- Mikäli kouluvierailutilaukseen ei jostain syystä voida vastata, ilmoittaa aluekoordinaattori asiasta heti Nuorten Akatemiaan. Nuorten Akatemiasta otetaan sitten yhteyttä kouluun.
- Opettajat tilaavat kouluvierailut tilauslomakkeella Nuorten Akatemian Note-nettipalvelusta.
- Vaikka kouluvierailija saisi vierailupyynnön suoraan opettajalta, on tilauslomake kirjanpidollisista syistä kuitenkin täytettävä myös Note-nettipalvelussa (<http://www.nuortenakatemia.fi/fi/note/kouluvierailut>). Tilauslomakkeen voi täyttää opettaja tai kouluvierailija. Pääasia, että se tulee täytetyksi.

Jos vierailu peruuntuu

- Jos sairastut, etkä pääse tekemään sopimaasi vierailua, niin voit yrittää hankkia tilallesi toisen kouluvierailijan. Ilmoita tällöin muutoksista myös opettajalle sekä aluekoordinaattorille.
- Jos olet liian sairas tai aikaa sijaisen hankkimiseen ei ole, niin ilmoita Nuorten Akatemiaan. Nuorten Akatemia hoitaa yhteydenpidon opettajaan.

Vierailuun valmistautuminen

- Tutustu netissä Note-toiminnan sivuilta löytyvään materiaaliin ennen vierailua, niin tiedät suunnilleen, mitä informaatiota opettajat ovat vierailusta saaneet: <http://www.nuortenakatemia.fi/oppimateriaaleja/globaali-ja-ilmastokasvatus> <http://www.nuortenakatemia.fi/hankkeet/ilmari-kouluvierailut-eu-teemalla/>
- Lue tunnin käsikirjoitus ja taustamateriaali läpi ainakin pariin kertaan ja käy tunnin kulku mielessäsi läpi rauhassa. Tee tämä jo ennen yhteydenottoa kouluun, sillä opettaja luultavasti kyselee, mitä on tulossa.

Opettajalle soittaminen ja vierailun yksityiskohdista sopiminen

- **Soita kouluvierailutunnin tilanteelle opettajalle** mahdollisimman pian, kun olet saanut kouluvierailutilauksen Nuorten Akatemiasta ja uudelleen vierailuajankohdan lähestyessä. Näin varmistat, että opettajakin muistaa, että olet tulossa! Opettaja ei ota sinuun yhteyttä, vaan sinä otat yhteyttä opettajaan.
- Kun esittelet itsesi puhelimesta opettajalle, kannattaa sanoa, että soitat Nuorten Akatemiasta ja olet tulossa pitämään tilattua ilmastonmuutosaiheista kouluvierailua.
- Sovi opettajan kanssa vierailun tarkka ajankohta, tarkka kellonaika, kesto ja paikka.
- Kysy, missä koulu ja luokka sijaitsevat. **Sovi opettajan kanssa, missä tapaatte ennen tunnin alkua.** Mikäli koulu on iso, kannattaa pyytää, että opettaja tulee noutamaan sinut pääovelta.
- Pyydä, että pääset luokkaan riittävän ajoissa ennen kouluvierailun alkua, jotta voit varmistaa dataprojektorin toimivuuden.
- Pyydä opettajaa varmistamaan, että luokassa ja oppilailla on **tarvittavat välineet**. Luokassa olisi oltava dataprojektori ja äänentoisto sekä kynä jokaiselle oppilaalle.

- Kysy, onko luokassa tai oppilasryhmässä jotain erityistä, joka sinun pitäisi tietää. Esimerkiksi erityisoppilaista, kielikysymyksistä ja luokan sisäisistä jännitteistä kannattaa kysyä erikseen.
- Kysy, montako oppilasta kouluvierailulle osallistuu. Jos ryhmä on kovin suuri, pyydä opettajaa tilaamaan useampi kouluvierailu ja jakamaan oppilaat useampaan ryhmään!!! Tämä on tärkeää tehdä hyvissä ajoin, jotta toinenkin vierailija löytyy ajoissa!
- **Sovi opettajan kanssa hänen roolistaan kouluvierailun aikana.** Opettajan on oltava paikalla koko kouluvierailun ajan. Jos kurinpidollisia toimenpiteitä tarvitaan, niistä vastaa opettaja, ei kouluvierailija.
- **Anna opettajalle omat yhteystietosi.**
- Kerro, että voit tehdä vierailuja myös muihin opetusryhmiin samassa koulussa. Opasta opettaja tilaamaan uudet vierailut Note-nettipalvelusta löytyvällä lomakkeella. Pyydä häntä merkitsemään lomakkeeseen, että olette jo sopineet asiasta keskenänne.

8.2 Kouluvierailun kulku

Muistilista mukaan otettavista asioista

1. Muistitikku, jolla on Ilmari-kouluvierailun tiedostot (Ilmari-kalvosarja, videotiedostot ja tämä taustamateriaali)
2. Tämä kouluvierailijan taustamateriaali -vihkonen printattuna
3. Post it -lappuja (väh. 2/ nuori)
4. Lakritsipatukoita (väh. 3/ ryhmä)
5. Palautelomake opettajalle
6. Note-esite opettajalle annettavaksi. Jos ne loppuvat, niin pyydä Nuorten Akatemiasta lisää
7. Luonto-Liiton, Dodon ja Maan ystävien ilmastoaiheisia materiaaleja, jos saatavilla
8. Vesipullo. Muista myös juoda siitä, että äänesi kestää!

Koulussa vieraileminen

- **Saavu koululle ajoissa**, mielellään 20 minuuttia ennen tunnin alkua. Varaa aikaa oikean rakennuksen ja luokan löytämiseen.
- Tarkista, että tila on kouluvierailulle sopiva ja siellä on tarvitsemasi välineet.
- Avaa kalvot ja videotiedostot valmiiksi. Testaa, että ne toimivat! Kiinnitä huomiota erityisesti kalvojen vaiheistuksiin ja videoiden ääniin. Mikäli PowerPointin videot eivät toimi, voit avata ne Youtubessa Ilmari Ilmasto -kanavalla osoitteessa: <https://www.youtube.com/channel/UCHdZVgW6ueoGs4PA2tXfr3Q>
- Ole positiivinen ja reipas. Usko siihen, mitä teet ja kerrot. Pidä asiaasi tärkeänä, mutta **ole valmis kuuntelemaan** ja kommentoimaan erilaisia mielipiteitä ja näkemyksiä.
- Ennen tuntia on hyödyllistä vaihtaa pari sanaa tunnin opettajan kanssa. Esit-

tele itsesi, kerro Ilmari -hankkeesta, varmista kouluvierailun kulku ja juttele mukavia. **Anna opettajalle palautelomake ja pyydä häntä täyttämään sitä jo tunnin aikana!**

- Kouluvierailun aikana kannattaa muistaa, ettet ole kaikkietävä asiantuntija etkä opettaja, vaan teemasta kiinnostunut tyyppi ja kouluvierailun ohjaaja.
- Voit olla huoletti, vaikka et osaisikaan vastata kaikkiin kysymyksiin tai jokainen harjoite ei menisikään niin kuin olit suunnitellut. Pysytte rauhallisena. Kukaan ei voi tietää kaikkea, mutta asioista voi ottaa selvää.
- Vinkkejä luokassa toimimiseen:
  - Flirttaile (kohtuuden rajoissa :) ja ole valloittava ja rento itsesi!
  - Jos keskustelu ei tunnu lähtevän käyntiin:
    - Ohjeista oppilaat keskustelemaan aiheesta ensin pareittain tai pienissä ryhmissä ja purkaka keskusteluita sitten vielä yhdessä
    - Avaa kysymystä enemmän, esitä lisäkysymyksiä
    - Miksi? Miten? Milainen? Avoimet kysymykset ovat hyviä!
  - Jos luokassa on hälinää:
    - Opettaja toivottavasti puuttuu siihen
    - Liiku ympäriinsä ja hengaa hälisevien oppilaiden lähetyillä
    - Ohjaa keskustelua takaisin aiheeseen

Kouluvierailun loppuksi

- Kysy rohkeasti palautetta oppilailta ja kiitä oppilaita osallistumisesta.
- Kysy rohkeasti palautetta opettajalta ja pyydä täytetty palautelomake mukaasi.
- Anna opettajalle Note-esite.
- Kannusta opettajaa jatkamaan teeman parissa.
- Aseta järjestöjen materiaaleja oppilaiden saataville.
- Kysy koulun halukkuutta tilata kouluvierailu muille luokille Nuorten Akatemian kautta.
- Kiitä kohteliaasti saadusta mahdollisuudesta vieraillla koulussa.

Kouluvierailun jälkeen

- **Täytä oma palautelomakkeesi** pian kouluvierailun jälkeen.
- Lähetä huomioistasi mielellään viestiä myös muille kouluvierailijoille: ilmarikierajat@dodo.org -listalle tai Ilmari-vierailijoiden Fb-ryhmään.
- Voit myös aina lähettää viestiä tai soittaa Nuorten Akatemiaan. Kuulemme mielellämme palautetta ja voimme yhdessä ratkoa pulmia.
- Nuorten Akatemia on vakuuttanut kouluvierailijat ryhmätapaturmavakuutuksella. Tapaturmavakuutus antaa turvaa tapaturmaisesti aiheutuneiden ruumiinvammojen varalle. Jos sinulle sattuu tapaturma kouluvierailumatkalla tai itse vierailulla, niin ota yhteyttä Nuorten Akatemiaan.

9. Yhteystiedot

Jos eteen tulee pulmia tai mieleesi tulee kysyttävää, niin ota yhteyttä Nuorten Akatemiaan. Pieniäkin asioita voi kysyä!

- **Maija Vuorjoki**
puh. 050 460 1091 (tavoitettavissa ma-pe 10-14)
maija.vuorjoki@nuortenakatemia.fi

Muistiinpanot:

